

FAKTA om el-avfall

Vad är el-avfall?

Enkelt uttryckt är det kasserade el-produkter, som drivs av batteri eller har en sladd att sätta i strömuttaget. Några exempel är mobiltelefon, hårtork, köksmaskiner, dator, lampor och bormaskiner. Det finns flera produkter som har batteri i sig utan att det syns, till exempel många leksaker som rör sig, lyser eller låter.

El-avfall består viktmissigt till 99 procent av material som kan återvinnas. Den resterande procenten utgörs av farliga ämnen som till exempel kvicksilver, PCB, bly, kadmium och bromerade flamskyddsmedel. Dessa farliga ämnen är till stor del förbjudna att användas i elektriska produkter som tillverkats efter 2006. Men de kommer att finnas kvar i äldre produkter länge än.

Bromerade flamskyddsmedel är svåra att bryta ner i miljön och koncentreras i näringskedjan. Ämnena har exempelvis hittats i modersmjölk. Det finns misstankar om att bromerade flamskyddsmedel är hormonstörande och kan skada nervsystemet.

Bly är en giftig tungmetall med både akuta och kroniska effekter på hälsa och miljö redan vid små mängder. Blyföreningar kan skada nervsystemet, skelettet och immunförsvaret, ge fosterskador, njurskador och blodbrist.

PCB: Föreningarna är svårnedbrytbara, i synnerhet de högklorerade, och därför långlivade i miljön. De ansamlas i fettvävnaden på grund av sin höga fettlöslighet och anrikas uppåt i näringskedjorna. De är giftiga för vattenlevande organismer och ger fortplantningsstörningar hos fisk och marina däggdjur.

Kadmium: Alla kadmiumföreningar är giftiga. Det utsöndras väldigt långsamt ur kroppen. Om man inandas kadmium kan man drabbas av kronisk sjukdom i luftrör och lungor. Det kan även ge njurskador.

Kvicksilver är en mycket giftig tungmetall som påverkar människors hälsa, djur och miljö. Det anrikas i djur- eller människokropparna. Det betyder att tungmetallen stannar kvar istället för att utsöndras i form av urin, avföring eller svett.

Kvicksilver kan ge skador på i första hand centrala nervsystemet och njurarna, men även orsaka hjärnskador. Trots att man i Sverige sedan länge har försökt att begränsa spridningen av kvicksilver i miljön finns det fortfarande sjöar där kvicksilverhalten i fisk är dubbelt så hög som det fastlagda gränsvärdet. Alltså den halt som myndigheterna har bedömt som acceptabel.

Var lämnar jag mitt el-avfall?

Alla som har el-avfall är enligt lag skyldiga att sortera ut det från sitt övriga avfall och lämna in det. Det finns ett producentansvar för el-produkter, men kommunerna sköter insamlingen. Lämna därför allt ditt el-avfall till kommunernas återvinningscentraler. I många kommuner hämtas även hushållens el-avfall vid fastigheten. När du lämnar ditt el-avfall till kommunen kan du vara säker på att avfallet återvinns på ett miljöriktigt sätt av anläggningar som har särskilda tillstånd för detta.

Inget el-avfall får slängas i soporna, allt ska lämnas in. På el-produkter som tillverkats efter augusti 2005 finns en symbol, en överkorsad soptunna, som tydligt visar att produkten aldrig får slängas i soporna.

Vad händer sedan?

Avfallet transporteras till olika återvinningsanläggningar som är specialiserade på olika typer av el-avfall. Innan återvinning kan ske demonteras och behandlas avfallet. Alla miljöfarliga komponenter och ämnen plockas bort och behandlas som farligt avfall. El-produkter innehåller cirka 45 procent metall som stål, järn, aluminium, koppar och ädelmetaller. All metall smälts ner, raffinerats och blir råvara till nya produkter. Bildskärmar i TV-apparater och datorer återvinns och blir råvara vid tillverkning av nya skärmar. Giftfri plast återvinns, medan plast som innehåller bromerade flamskyddsmedel förbränns tillsammans med trä och textil i avfallsanläggningar med energiåtervinning. Energin ger fjärrvärme och el.

Vad händer om el-avfall inte samlas in?

Om el-avfall blandas med annat hushållsavfall kan det få en rad negativa effekter. Om det hamnar i naturen kan det skada både människor och djur. Miljöfarliga ämnen i el-avfall kan förorena hushållsavfallet. Tungmetaller som hamnar i förbränningsanläggningar kan förstöra processen och skada anläggningen. För att kunna ta hand om och återvinna el-avfallet på rätt sätt krävs att det inte är blandat med annat hushållsavfall. Ingen kan sortera det blandade avfallet i efterhand, det måste källsorteras.

Tips för mindre el-avfall

Köp färre produkter. Man kanske inte måste byta till senaste modellen av mobiltelefon varje år. Om din gamla tv fungerar – ge bort den till grannen om du köper en ny. Att köpa produkter som håller längre kan också vara ett bra sätt att minska mängder el-avfall.

